

Jeho nezávisí tedy od objektivního jeho zjištění, nýbrž od dočasných poměrů mocenských; z boje těchto různých snah vyjde pak jako výslednice zpravidla střední cesta, kompromis, který se nedá jednou pro vždy předem určit.

Kritika parlamentárního systému, vytýkající jeho vady přehlíží zpravidla, že nejedná se o podstatu systému, nýbrž jen o jeho výstřelky neb přechodné zjevy, mající důvod v nedostatku tradice, je však též většinou negativní, neukazujíc cest k nápravě. Navrhuje-li se pozitivně (O. Spengler), aby v čele státu stál vedoucí státník, jenž by měl k ruce celý státní aparát a malé zastupitelstva lidu, jež by od něho přijímalo zprávy, dlužno podotknouti, že, objeví-li se velký státník, má i dnes volnou dráhu, ježto právě parlamentární systém dává možnost všem politickým talentům ve státě se uplatnit. Avšak nelze zapomenouti, že geniální státníci nerodí se každého dne. Proto není nejlepší taková ústava státu, jež se osvědčí pouze tehdy, stojí-li v čele státu státník největšího stylu, nýbrž ta, jež funguje, i když v čele stojí lidé prostředních kvalit.

Stinné stránky parlamentárního systému nejlépe lze paralyzovati důsledně vybudovanou odpovědností všech činitelů politicky činných a systémem úřednictva z povolání.

To je trest zajímavých vývodů autora, známého svými pracemi k novým ústavním poměrům v Německu. Klidným a věcným způsobem podávání, liší se jeho spis od velké části literatury, která se v posledních letech o parlamentárním systému vyšla. Mtká.

Právo finanční.

Meisl Fr., Britische u. deutsche Einkommensteuer. Ihre Moral nud ihre Technik. Tübingen (J. C. B. Mohr), 1925, str. 474. Bývalý dvorní rada pražské finanční prokuratury Dr. Fr. Meisl zaujímá mezi spisovateli oboru finanční vědy význačné místo, zvláště svými pracemi, jež mají za předmět otázku bezpráví berního a s ní souvislou otázku t. zv. morálky berní, již řeší Meisl zejména ve spojitosti s celou technikou řízení berního. Velikou předností prací Meislových jest pronikavé ovládnutí vědeckého materiálu i předpisů berního práva, jakož i pečlivý výběr a podrobné shrnutí materiálu statistického, jež tvoří základ vlastních kritických poznatků a závěrů. Stejnou přednost má i nejnovější obsáhlá práce Meislova, jež věnována jest z největší části důchodové dani britské, jejíž zvláštní, od kontinentální odchylná, struktura a výsledky již od let lákaly pozornost spisovatelů jmen nejzvučnějších.

Poprvé zavedena income tax v Anglii r. 1798, jakožto prostředek k úhradě velkých nákladů válek napoleonských. Zrušena sice krátce po válce, ale ožila opět r. 1842, kdy Robert Peel prosadil její zavedení v podobě podstatně stejné, v jaké pozůstávala při svém za-

vedení. Pokusy o její základní reformování nesetkaly se s výsledkem. Ráz její jako ryzí daně důchodové velkou většinou se ve vědě popírá. V podstatě jde o system daní výnosových, vybudovaných dle zásad daně důchodové. Meisl souhlasí (str. 211) po této stránce s Dietzlem, že jest otázka povahy income tax jakožto řady daní výnosových vědecky res judicata a poukazuje, že tak tomu jest i v judikatuře, jak patrně z nálezů správního soudu býv. Rakouska č. 14142 a 14043, který podrobně dovozuje, že daň tato není vzdor svému označení daní důchodovou. — Income tax má pět oddílů — schedules, jež odpovídají pramenům, z nichž plyne důchod: Schedules A (Meisl zvl. str. 218 násl.) stihá důchod vlastníků pozemků a domů, V Anglii jest vlastnictví pozemkové z největší části propachtováno na dlouhou dobu. Vlastníci půdy a domů dostávají svůj důchod zpravidla jakožto propachtovatelé. Pachtýř zavázán jest platiti daň, kterou odvede státu za vlastníka a vyplácí o tuto část vlastníkově méně. Přihlížení k úrokům z dluhů dociluje se tím, že zadlužený vlastník může si sraziti poměrnou část z úroků placených věřitelům hypotečním.

Schedule B (Meisl str. 232 násl.) zdaňuje důchod zemědělských pachtýřů dle určité zákonné presumpce. — Za výnos pokládá se dvojnásobné pachtovné (Finanz-Act 1918—1919). Však pachtýř může žádati o zdanění dle skutečného výnosu jako živnostník dle sch. D.

Schedule C (Meisl: »Hauptsitz der Bestenerung an der Quelle«, str. 243) zahrnuje úroky a renty anglických, a koloniálních papírů státních. Daň vybírá se srážkou při výplatě kuponů (Stoppage). Jiné úroky, dividendy z bursovních papírů řadí se do schedule D.

Schedule D, jež jest nejvýnosnější částí income tax, zdaňuje důchod z obchodu, živností a jiných zaměstnání zisk podávajících a to nejen podnikatelů samostatných, nýbrž i zřízců, dále důchod ze svobodných zaměstnání (notáři, lékaři, spisovatelé a pod.) a důchody akcionářů. — Samostatní živnostníci povinni ku přiznání dle posledního roku. Zřízcenci zdaňují se současně se zaměstnavatelem, který oprávněn ku srážce daně. Renty a dividendy zdaňují se u dlužníka, který oprávněn ku srážce věřiteli. Pojednání této vyhrazuje dílo Meislovo nejpodrobnější zřetel ze všech oddílů (263—359).

Schedule E podrobuje zdanění platy a pense úředníků a zřízců a jiné roční výplaty z veřejných pokladen, jež nespádají pod C (Meisl 257 násl.), v cestě srážky při výplatě důchodu.

Sazba daně jest jednotná a stanoví se každoročně dle potřeby parlamentem ve finančním zákoně. Odstupňování sazeb provedeno fakticky dvojím způsobem:

1. od poplatného důchodu income tax srazí se dle výše jeho určitý větší podíl při důchodu menším, menší při vyšším (na př. do 400 lib. šterl.: 160 liber šterl., od 400—500 lib. šterl.: 150 liber šterl., atd. 600—700 : 70 lib. šterl.).

2. Důchody přes 2000 lib. šterl. podléhají v úhrnném obnosu zvláštní progresivní dani, t. zv. *Supertax*, vybudované dle dílů celkového důchodu podobně jako u naší dávky z majetku). Zde předsáno přiznání.

Subjektivní charakter daně patrný v tom, (Finanz-Act 1920—1921), že respektuje se existenční minimum (135 lib. šterl. u osob svobodných a 225 lib. šterl. u ženatých), přihlíží se k členům rodiny tím, že odráží se určitý obnos od základu pro zdanění a mimo to poskytuje se výhoda příjmu pracovnímu (earned income) srážkou jedné desetiny nejvýše 200 lib. št.

Jest přirozeno, že při zásadě zdanění u pramene nelze subjektivní okolnosti uplatniti při srážce. Proto zdaňuje se důchod nejprve sazbou normální, ježto úřad neví, komu se důchod dostane. Teprve dodatečně mohou ti, kdo mají nárok na osvobození neb snížení, podati reklamaci a průkaz, načež dostanou obnos více zaplacený zpět.

Německá doktrina má o dani této studie velmi cenné (Wagner, Rau, Stein, Bergius, Roscher, Heckl, Drehl, Lotz a j. v.), kolísá však a nedospěla konce svého bádání. »Was das Steuerrecht mit seiner Theorie, die Gesellschaft mit ihrer Moral und Macht, mit ihren Bestrebungen aus der britischen Einkommensteuer quantitativ herausgebracht, was sie aus der Steuer qualitativ gemocht haben, will ich aus meinen Quellen berechnen und untersuchen« uvádí Meisl jakožto směrnice pro svou výbornou práci, jež sleduje daň britskou v jednotlivých fásích jejího vývoje, ale vedle toho i morálku a techniku ve státech typu německého (globálního, mezi nimi i Československa).

Meisl uvádí, že daň v šedesáti letech stala se »mladou, silnou, demokratickou« a zkoumá příčiny jejich úspěchů. Morálka berní není lepší podstatně v Anglii než v Německu. Ukládání »u pramene«, jež u anglické *incomtax* jest typickým od r. 1808 (Addington), platilo již v dětských jejích letech a výsledky byly špatné u schedul C a D, při rentách kapitálových jeví dobré výsledky, nikoli však absolutně. Nelze ho provést, kde bylo by ho nejvíce zapotřebí, při velkém obchodu schedule D. V methodě anglické nelze, jak se mnohdy soudí, spatřovati léčební prostředek absolutní léčivosti. Velkou předností jest, že v Anglii jest poměr mezi společnostmi a ukládáním a tím i mezi národem a daní podstatně lepší než v střední Evropě. Společnost má daleko značnější smysl obecný, poměr mezi úřady a poplatnictvem jest jiný, lepší, než na kontinentě. V Anglii pozůstávají smírné a zdravé poměry mezi hospodářstvím státním a národním, není tak značné vzájemné nedůvěry; pozůstává výborná centrální správa, jež jde ruku v ruce s ethiky. Ukládání anglické jest čímsi jednoduchým hospodářským — u nás komplikovanou záležitostí právnickou. Meisl soudí právem, že metody německé jsou pochybenými; vyšetřování skutečností a veličin vypůjčeno z řízení civilně-právního, »Formaljuristerei« bují nemístně,

nehospodářsky a nemorálně. Zde třeba nápravy. Věci musejí se vyšetřovati s hledisek hospodářských a sociálně-ekonomických. Obchodnický a neprávnický jest postup britský. Meisl doporučuje zejména dle britské metody cílevědomou dělbu práce, výchovu dorostu úřednického a státní kontrolu dodatečnou centrálním úřadem, z důvodu hospodárnosti a obmezení sporů — system opatření k potlačení opravných prostředků. »Odbourání věčných žalob a opravných prostředků v jistých mezích jest životní otázkou nové berní kultury«. Pokud se týče materielního práva, žádá pouhou spravedlnost — a vylučuje všechny účely vedlejší sociálně-politické a finančně-politické. Celá práce Meislova vybudována jest na myšlence souvislosti vývoje hospodářství finančního s celým vývojem národohospodářským, sociálním, kulturním, politickým a ústavní ma náleží ku knihám, jichž přečtení možno vřele doporučiti tím spíše, čím méně možno z toho mnohého co spis podává na téměř půl tisíce stran, podati poněkud jen výstižný přehled v recenzi místně obmezené. Funk.

Holík-Tuš, Kolky a poplatky v republice československé. Část druhá. Všeobecná ustanovení o poplatcích mimosoudních a soudních. Praha 1925. (Kompas).

V Sborníku m. r. zmínil jsem se o I. dílu Kommentáře Holík-Tušova, jež vyšel v r. 1924. V květnu m. r. vydána část druhá, dle systému zákona poplatkového vlastně část prvá, v níž jedná se o všeobecných zásadách práva poplatkového. Díl tento vyplňuje 596 stran, čímž celý komentář nabyl rozměrů skutečně »úctyhodných« — 1856 stran resp. s rejstříkem, na jehož potřebu upozornil jsem již při zmínce o části první, který nyní k oběma dílům připojen a zabral III stran — téměř dva tisíce stránek! Zevní tento rozsah jest nejlepším dokladem rozsahu vnitřního, který u nás za třičtvrtě stoletého trvání zákonodárství poplatkové nabylo a oněch skutečně enormních obtíží, jež staví se v cestu ovládnání jeho. O překonání obtíží těchto sjednali si oba autoři svým obsáhlým dílem, jež s krajní detailností podává přehled nejen norem právních, ale i hojně judikatury, velkých zásluh, které plně docení jistě každý, kdo v praxi i v theorii ocitne se před řešením nesnadného úkolu, jehož složky položeny jsou v našem právu poplatkovém. Kommentář druhé části, ku prospěchu věci, celým svým uspořádáním, jež v celku zachovává základní systematiku zákona poplatkového, přesahuje meze pouhého komentáře a uříbližuje dílo povaze systému všeobecné části našeho práva poplatkového. Zejm. se zřetelem na odlišnost povahy poplatků soudních a mimosoudních pojednává se o obou těchto skupinách poplatků odděleně. Snesení materiálu v systematickém uspořádání bude dle mého úsudku značnou podporou nejen pro případná zpracování knižní jednotlivých partií zákonodárství poplatkového, nýbrž i celku jeho, jež bylo by zvláště žádoucím, ježto jediný detailní system našeho práva

poplatkového prof. Talířem v r. 1896 vydaný spis Kolky a poplatky v Rakousku dnes již dobou, která tolik změnila, pozbyl značně na své ceně. Že dílo podobné mělo by asi naději na zájem širší veřejnost, patrně odtud, že — jak zmiňuje úvod komentáře — byl prvý jeho díl (sazebník) většinou již rozebrán — v necelém roce. Mezi tiskem druhé části vydaný zákon z 3. dubna 1925 č. 54 sb. zák. a nař., jimž nastaly dalekosáhlé změny zákonů poplatkových, zejména pokud se týče sazeb, nemohl býti bohužel plně respektován na příslušných místech. Změny, jež zákonem tím nastaly v části druhé a z části i ve části první, respektuje část druhá v rejstříku, kde na příslušných místech jsou uvedeny. Mimo to připojen v dodatku ku zákonu text celého tohoto zákona a jeho prováděcího nařízení. Tím umožněno vhodně uvedení v soulad celého díla se stavem — i nejnovějším — našeho zákonodárství poplatkového. Funk.

Cink Ladislav, O trestním právu důchodkovém. (Sbírka pouček pro důchodkovou kontrolu XV. 1924, str. 168.

Zásady trestního práva berního nejsou v republice naší v zemích historických upraveny dosud jednotně pro veškerý daně. Zvláštní část práva trestního tvoří t. zv. trestní právo důchodkové t. j. trestní právo a řízení o jednáních a opomenutích, jimiž přestoupeny byly předpisy vztahující se k d á v k á m nepřímým.« Právo toto došlo jednotné kodifikace v trestním zákoníku důchodkovém z 11. června 1835. Zákon má 934 §§ů, z nichž § 1—498 uvádí právo materiální, §§ 499—934 řízení. Předpisy zákona důchodkového doplněny četnými předpisy pozdějšími. Část materiální svou značnou kanistikou jest velmi nepřehlednou, však hlavní závady trestního práva důchodkového nespočívají ani tak v této části, ale v části formální — řízení trestním. Řízení důchodkové ovládnuto jest nemoderními zásadami: inkvisiční, písemnosti, a tajnosti a t. zv. legální teorií průvodní. Nezná žalobce a strany. Soudce má vyšetřiti pravdu a sebrati materiál a spojuje v sobě vedle přísně soudcovské činnosti roli obhájce a soudce. Je-li soudcem vyšetřujícím případ objasněn, nepodává se žaloba, nýbrž předkládají se spisy k rozhodnutí. Následkem písemnosti nemůže soud rozhodující vyslyšati obžalovaného, svědky, znalce, nýbrž seznává skutečné poměry pouze ze spisů a i z těchto zpravidla ne bezprostředně, ale ve výtahu referentem podaném. Při řízení vyšetřovacím mají býti sebrány důkazy proti obviněnému. Zákon uvádí podrobně, které prostředky k vedení důkazu mají se použiti a jaký právní význam každý z nich ve spojení s jinými má. Soudce rozhodující nemůže odsouditi není-li po ruce ono množství a druh důkazů, který se dle zákona ku průkazu žádá. Všim právem vytýká se, že nemoderní zákonodárství důchodkové jest nejvyšší reformy potřebné a že nezaručuje objektivní rozhodování a také II. právní sjezd, konaný v Brně minulého roku, usnesl se jednomyslně aby důchodkové trestní právo bylo vybudováno jednotně pro

celý stát v duchu moderních zásad«, jak odpovídalo podaným referátům a souhlasným názorům debaty v sekci finanční. Na podzim minulého roku byly také zahájeny za účasti zástupců ministerstva finančního, unifikačního a spravedlnosti porady o nové úpravě trestního práva berního, jež pokud vím, jakožto účastník jich, svým dosavadním průběhem dávají naději, že dojde k úspěšnému vyřešení této otázky, ale při obtížnosti předmětu budou vyžadovati asi delší doby. Proponuje se zejména jednotná nová úprava, jež vztahovala by se nejen na dávky nepřímé, nýbrž na dávky veřejné vůbec, jež by se mutatis mutandis připojovala k zásadám přijatým v — současně v ministerstvu spravedlnosti konaných — poradách o všeobecném právu trestním. Trestní právo důchodkové v celku došlo poměrně málo zpracování, okolností vysvětlitelná obsáhlostí a komplikovaností předmětu. V němčině jsou to zejména práce Meislova a Eglauerova v *Österr. Staatswörterbuch* II. vyd. V češtině podává přehled Drachovského *Přehled finančního hospodářství v československé republice*, Praha 1924, str. 351—358 a Frána-Řezníček: *Daně, dávky a poplatky*, Praha 1920—1922, str. 1034—1088.

Pojednání Cinkovo nemohlo přirozeně na svých 150 stranách obsáhnouti úplný detail našeho velkého kodexu trestního práva důchodkového podává však v dobrém, přehledném systému základní jeho zásady a z části i detail. Spisek vydán ve sbírce pouček pro důchodkovou kontrolu, pro jejíž praxi dovedl autor, jakožto dlouholetý referent trestního oddělení důchodkového, dáti řadou příkladů a praktických vzorců, vhodně volených, pomůcku zvláště cennou myslím však, že nepochybím řeknu-li, že celkové jeho uspořádání dovede učiniti z pojednání Cinkova účelné vodítko ve spletilém labyrintu trestního práva důchodkového vůbec i daleko přes okruh praktiků, pro který bylo původně vydáno. I z hlediska české terminologie právnické dlužno spisek potud vítati, že seznamuje nás s českou oficiální úřední terminologií našeho trestního práva důchodkového. Funk.

Jéze, *La garantie des emprunt publics d'etat (suretés personnelles et suretés réelles)*. Paris (Guntrard) 1925 str. 174.

Spis zabývá se z části garancemi osobními a věcnými dluhů státních v dobách, kdy dluhy neměly ještě povahu dluhů státních, nýbrž byly osobními dluhy panovníka, jež nástupce buď nepřijímal neb jen z piety k předkům a kde časté repudiace placení, jimiž porušováno *verbum regium*, byly příčinou, že věřitelé pojišťovali se nejrozmanitějšími druhy zástav a věnuje větší část svého pojednání zajišťování dluhů v době, kdy dluhy nabyly povahy skutečných dluhů státních. — Různé skupiny záruk vedou k různým problémům politickým, finančním, hospodářským a právním. Záruky osobní spojují se v podstatě s otázkami politickými, méně přicházejí v úvahu hlediska jiná a jsou

rázu výjimečného. Jak osobní záruky tak i reální rozebírá Jèze podrobně a zvláště a to jednak z všeobecných hledisek theoretických po stránce politické, hospodářské i právní, tudíž methodou stejnou, jaká jest obvyklým systematickým základem v jeho Cours des science des finances (srv. recenze str. 464 z r. 1922 a str. 161 z r. 1925) — jednak z hlediska praxe státní a zde s uváděním podrobných dat statistických. Zvláštní pozornost věnována jest zápůjčkám, jež uzavřeny byly během války a po válce se zárukami, zejména zápůjčkám rakouské z r. 1923 a uherské z r. 1924 a provedení plánu Dawesova v Německu.

Handbuch des Reichsteuerrechtes. Systematische Darstellung der Steuergesetze (einschliess. Zollrecht) des Deutschen Reiches. II. vyd. Berlin (Spaeth), str. 1152.

V č. I. Sborníku z r. 1925 zmínil jsem se o spisu prof. Hensla: Das Steuerrécht. V r. 1924 vyšla v II. vydání, jež krátce (po 4 nedělích) následovalo prvé vydání, obsáhlá publikace senátního presidenta německého říšského soudu finančního, známého autora mnohých vynikajících prací z oboru finanční vědy a práva, dra Strutz e, na niž súčastnila se řada čelných praktiků, členů říšského soudu finančního, která v systematickém seřadění podává kodex nového říšského práva německého v jeho celku dle stavu až do srpna 1924. Strutz sám podává stručný (1—25) kritický vývoj dávek, jež přikázány v postupu času říši, vývoj, který směřoval po velkém boji se státy spolkovými a říšským sněmem, od cel a daní spotřebních k říšským daním obchodovým (1881 Wechselstempel, 1906 Erbsteuer) a daním přímým, jichž prvými zjevy byly předzvěsti války: Wehrbeitrag a Besitzsteuer (1913) a za války daně válečné z r. 1916 a 1918 a který vyvrcholil po vydání ústavy nové říše německé z 11. srpna 1919, zejména v říšské dani důchodové vedle jiných daní přímých.

Říšský řád o dávkách (Reichsabgabenordnung), zákon, který stal se východiskem nového berního práva německého, rozvádí včetně trestního práva berního Boethke (str. 26—113), od něhož pochází i pojednání o t. zv. vyrovnání finančním (941—964) se zeměmi a obcemi (srv. cit. má recenze ve Sborníku a článek v Daňové a bilanční revui 1924 č. 6). Strutz sám jedná podrobně (str. 117—250) o nové dani důchodové (Einkommensteuer), jež zákonem z 29. III. 1920 stala se daní říšskou a změněna četnými novellami, zejména v důsledku poměrů valutárních. Vedle systematického rozboru podává Strutz i theoretické úvahy všeobecné o dani důchodové a postavení jejím v systému berním a odchylky od dřívějšího práva o dani této v jednotlivých státech spolkových. Zejména věnuje pozornost pojmu »důchod« a t. zv. theorii pramenové a Schanzově t. zv. Reinvermögenszugangstheorie, jež stala se i základem pro vymezení základu pro zdanění v novém zákoně německém (dle Strutze »unter

eingehender, wenn auch nicht überzeugender Begründung«). (Srv. můj článek: Význam »pramenů« při dani důchodové v theorii a zákonodárství. Daňová revue 1920 č. 1—2).

Daň důchodová jest daní osob fysických. Důchodové zdanění osob právnických (zejm. společností výdělečných) stalo se zákonem zvláštním z 30. III. 1920 (v postupu času rovněž hojně změněným), jimiž zavedena *Körperschaftsteuer*, jejíž základ (»důchod«) jest týž jako u daně důchodové. O dani této jedná v systému Strutzové Evers (251—388), jehož pojednání následuje práce Strutzova o dani z majetku na str. 389—473.

Vedle theoretického úvodu všeobecného uveden vývoj od pruské reformy Miquelovy z r. 1893, jež zavedla po vzoru kantonů švýcarských, států severoamerických a Nizozemí, nominelní daň z majetku (*Ergänzungssteuer*) k doplnění daně důchodové a kterou následovaly z části i jiné státy německé; dále dvě materielní daně majetkové, zavedené r. 1913, výše zmíněné, *Wehrbeitrag* a *Besitzsteuer* a *Kriegsteuer* ze zisků válečných a r. 1918 zavedená mírná *Kriegsabgabe*. Po válce došlo k zavedení *Reichsnotopfer*, jež rozdělena měla býti na řadu let, však fakticky v život nevstoupila a nahrazena 1922 periodickou, říšskou daní majetkovou a daní z přírůstku na majetku (*Vermögenszuwachssteuer*) — obě dávky povahy nominelních daní z majetku, blížíci se již hranici, kde téměř nelze mluvit o dani nominelní.

Rozboru daně z majetku věnována str. 397—470, dani z přírůstku na majetku — rovněž od Strutz — str. 387—501. Na str. 475—486 rozebírá Strutz zásady nucené zápujčky (jež doporučována již při poradách o *Reichsnotopfer* (posl. Hugenberg) na místě této dávky a po té, když dávka tato selhala, v cestě t. zv. berního kompromisu byla zavedena) a t. zv. *Brotversorgungsabgabe*, jež zavedena zák. z 23. VI. 1923 »ku získání prostředků potřebných ku opatření chleba nutnému obyvatelstvu«, vyvolána byla odporem zemědělství proti dávce z obilí a stala se, jak uvádí Strutz, zatížením celku »zámožných«, pokud nenáleželi k zemědělcům, za tím účelem, aby zajištěny byly výtěžky, odpovídající znehodnocení valuty, ve prospěch zemědělců.

»*Rhein-Ruhr-Abgabe*«, dávka povahy mimořádné, jež měla odstraniti jednu z příčin inflace přírůstkem ku *Einkommen- a Körperschaftsteuer* a daní z automobilů, rozvedena Strutzem na str. 502—507. —

»*Abgabe der Betriebe*« označuje Strutz jakožto dávku, jež způsobem svého projednání stojí »wohl ohne Vorgang auf dem Gebiete der Steuergesetzgebung« a jež jest »trauriges Beispiel der im heutigen Deutschland eingerissenen Verwilderung der Steuergesetzgebung, dem inzwischen leider noch andere gefolgt sind«. Dávka, po-

vahy daně objektní, zavedena zák. z 11. VII. 1923, měla být ostrým zdaněním jen průmyslových, obchodních a zemědělských podniků a sledovala účel postižení t. zv. zlatých neb věcných hodnot (Gold oder Sachwerte), t. j. těch základů majetkových, jichž hodnota podstatně, více než jiných, v poměru k pokleslé valutě stoupla. Dávka zrušena s platností od 1. ledna 1924.

Daň dědická jako daň říšská existovala již od r. 1906 jako daň z nápadu, však manželé a manželští potomci byli od ní osvobozeni. Zákonem z r. 1919 došlo i ku zdanění manželů a potomků a k zavedení daně z pozůstalosti (Besitzsteuer des Erblassers) vedle daně nápadové, při níž řídila se sazba i dle jmění nabyvatelova. Zákonem z r. 1922 (s platností od 1. VII. 1921) byla daň tato podstatně změněna: zdanění manželů bylo v podstatě odstraněno a daň pozůstalostní zrušena. Vzhledem k poklesu valuty došlo k několika dalším změnám. O dani této jedná *Mirre* podrobně a systematicky na str. 522—554. Daň s vysokou progressí pojištěna vysokými tresty pro případ zatažení až do 20násobku zatajeného obnosu a případným vězením.

Obvykle liší se subjektivní a objektivní únik dani: první děje se vystěhováním poplatníka a čelí mu zákon z 26. VII. 1918, druhý provádí se převodem jmění do ciziny a měl mu zabránit zákon z 24. VI. 1919, k nimž vydány dodatky a změny, jež několikrát dále změněny. Steuerfluchtgesetz (subjektivní únik) snaží se dosáti cíle tím, že stanoví se zejm. trvání povinnosti po řadu let během pobytu v cizině, požadováním jistoty před opuštěním tuzemska a přísnými tresty pro přestupky. Za účelem zabránění úniku kapitálu (objektivní únik — Kapitalflucht) vydána řada zákonů a nařízení, jež se vzájemně doplňují, posléze zák. z 24. XII. 1920 a z 22. XII. 1921, z 29. VI. 1923 zejm. možno zasilání cenných papírů a platidel do ciziny jea prostřednictvím bank (Bankzwang), stanoveny zvláštní předpisy pro obchody depositní a pro obchody pojišťovací (by neplynuly obnosy pojištěné do ciziny). O předpisech těchto jedná *Machatus*, jehož Steuerflucht und Kapitalfluchtgesetzgebung zaujímá str. 555—575. (O témže tematú ostatně v Německu hojná literatura zejm. spisy *Strutze*, *Koeppela*, *Stier-Somlo* a j.) —

Daň z obrátu v původní formě dle zák. z 26. VII. 1918 a z 24. XII. 1919 byla východiskem první úpravy naší daně z obrátu a a došla v postupu dalším hojných proměn (1922, 1923, 1924). Daň z obrátu jest jednak všeobecná, jednak na dodávky určitých předmětů luxusových a na určité výkony (Beherbergunst, Verwahrungst, Reittiervermitngst., Anzeigest.). *Welow* jedná obsírně o daních těchto na str. 576—658.

Daně ze změn držby (d. obchodové) byly dříve obvyklé jako daně států spolkových a vybírány ve formě kolkovní; jako daň říšská zavedena Grundwechselabgabe teprve zák. z 15. VII. 1909.

Vedle toho pozůstávaly dávky takové jako daně autonomní. Zákonem z 12. září 1919 zavedena jediná daň říšská, zemím a obcím dán podíl na výnosu. Zákon několikrátě změněn. Vedle vlastní daně ze změny držby zavedena i daň na dlouholetou držbu pozemků, tedy z danění t. zv. mrtvé ruky, jež nemá již povahy daně obchodové. Boethe pojednává o dani této na str. 659—694, zejm. o zjišťování základu pro vyměrování, z něhož vyměřuje se daň 4%, při plánovitém rozdělování pozemků (kde případy nejsou značné) 6%.

Na str. 695—756 uvádí Mirre zásady zákona o daních z obchodu kapitálového (Kapitalverkehrsteuer) z 8. IV. 1922, který jedná o čtyřech daních obchodových: Gesellschaftsteuer (v podstatě zdanění zakládání společností), Wertpapiersteuer (v podstatě zdanění prvních nabytí tu- i cizozemských cenných papírů), Börsenumsatzsteuer (zdanění obratu cenných papírů, cizozemských platidel a zboží na burse obchodovaného) a Aufsichtsratssteuer (zdanění tantiem členů dozorčích orgánů — tu nejde však již o »daň obchodovou« z hlediska vědy finanční, ale o přímou daň, jež řadí se ku daním z výnosu práce). — Vedle uvedených daní pozůstává Versicherungsteuer, jež uvádí Mirre (str. 744—750) »hospodářsky« jakožto přechod od ryzích daní obchodových ku daním spotřebním »die die Befriedigung eines Bedürfnisses besteuern wollen.«

Zákon o Rennwett und Lotteriesteuer z 8. IV. 1922 upravuje daně obchodové, ale není, dle Mirreho (str. 750—756), ryzím zákonem berním, ježto upravuje sázky na závodech ve všech směrech, nejen zdanění sázek bookmakerských a totalisatorských.

Z danění dopravy osob a zboží (Beförderungsteuergesetz — Boethke str. 757—768) spočívá na zák. z 8. IV. 1917 a zahrnuje dopravu na železnicích a vodních cestách a zahrnoval původně i z částí zdanění dopravy silostroji až do vydání zákona o zdanění těchto, jež stalo se 8. IV. 1922 (O »Kraftfahrzeugsteuer« jedná Mirre na str. 764—768).

Krapf v pojednání o daních spotřebních (str. 769—901) jedná podrobně i o dani z uhlí, jež zrušena od 15. X. 1923, dále o dani z tabáku (800—821), jež vyměřuje se jakožto daň oběhová z ceny obchodu v malém pomocí berních známek (zákl. zák. 19. září 1919 — změněn zejm. r. 1922 a 1923), dani z vína (zák. 26. VII. 1918 str. 821—841; v podstatě dani zásilkové), dani z piva (str. 841—859 — zejm. zák. z 26. VII. 1918 a z 9. VII. 1922 — dle kvality a kvantity, když pivo z pivovaru se vyklízí neb v pivovaru se pije, mimo t. zv. Hastrunk), dani z hracích karet (zák. 10. IX. 1919 a 9. VII. 1923), dani z prostředků osvětlovacích (Leuchtmittelsteuergesetz 8. IV. 1922; zdanitelné prostředky osvětlovací jsou zejm. elektrické žárovky a žárová tělesa k zvýšení svítivosti; daň má povahu daně fakturové dle ceny, jež stanoví se

odběrateli při přechodu osvětlovacích prostředků do volného obchodu, str. 866—874), dani ze zapalovačel (zák. z 15. VII. 1909; původní zdanění zapalovačů a zapalovacích kamének zrušeno vzhledem k obtížím ukládání a ježto neosvědčila se obava nebezpečí konkurence sirkám), dani ze soli (zák. 9. VII. 1923, jimž podstatně změněny předpisy dřívější; závazek vzniká z pravidla přechodem do volného obchodu), dani z cukru (zák. 9. VII. 1923, dle váhy hotového cukru, vznik povinnosti přechodem do volného obchodu, str. 889—901). O monopolu z kořalky resp. o dani z líhu, dnes ve formě monopolu vybírané, se nejedná, ježto zákonodárství neřadí jich k daním (srv. str. 24).

O clech jedná Trauvetter (str. 901—940) o t. zv. finančním vyrovnání mezi státem, zeměmi a obcemi, jak uvedeno, Boethke (941—968). V dodatku uvedeny změny, jež v mezičase vydávání spisu nastaly. —

Opětné ustálení poměrů měnových a zkušenosti nabyté o nedostacích zákonodárství po převratu vzešlého vedly k úvahám, zda neměly by vytvořeny býti zcela nové formy základní, zejména zda neměl by býti vytvořen nový berní system neb snad pouze odstraněny býti shledané závady. Vláda rozhodla se pro cestu poslední a tak došlo pouze k malým změnám, zejména upravena pečlivě, zákonně řada otázek, jež objevily se spornými v judikatuře. Řada nových zákonů vydána 10. VIII. 1925, jež jsou bez pochyby značným krokem k právní bezpečnosti. O zákonech těchto (Einkommensteuerg., Körperschaftsteuerg., Reichsbewertungsgesetz, G. über Vermögens u. Erbsteuer, G. ü. Aenderung der Verkehrsteuern u. des Verfahrens, G. über gegenseitige Besteuer. des Reiches, Länder u. Gemeinden a G. über Finanzausgleich), jimž z části změněno to, co uvedeno v díle Strutzové a jeho spolupracovníků, podány přehledy velmi instruktivní v řadě článků, jež uvedeny v seš. 18. *Juristische Wochenschrift* z 15. září 1925. Funk.

Statistika.

Sčítanie ľudu v republike československej zo dňa 15. februára 1921.
II. diel: Povolanie obyvateľstva; 3. časť: Slovensko a Podkarpatská Rus. Praha, 1925. Vydal Štátny úrad štatistický. Stran 593. Cena 80 Kč.

Štátny úrad štatistický predkladá tu verejnosti tretí časť druhého dílu definitívnych výsledků sčítání lidu z 15. února 1921, která obsahuje data o povolání a postavení v povolání obyvatelstva Slovenska a Podkarpatské Rusi. Tato data jsou uveřejněna také v kombinaci s pohlavím, národností, státní příslušností, náboženským vyznáním, věkem a rodným stavem obyvatelstva.

Část týkající se Slovenska psána je v jazyku slovenském, část o Podkarpatské Rusi pak v jazyku českém.